

Artikel:	Werken aan een goede start
Auteurs:	Mariët Förrer en Susanne Huijbregts verschenen in het tijdschrift Didactief-special lezen, nr 8 – oktober 2006
Bespreker:	Henriëtte Bisschop
Datum:	mei 2007

1. In een notendop...

Artikel bestemd voor leerkrachten van de kleuterschool (tweede en derde kleuterklas). Hoe kunnen zij kinderen een zo goed mogelijke leesstart geven als basis voor het leesonderwijs in het eerste leerjaar.

2. Te onthouden

Kenmerken van leerkrachten die goed taal- en leesonderwijs geven:

1. Ze kiezen een actieve benadering. Ze hebben hoge verwachtingen van hun leerlingen, en doen er alles aan om alle kinderen te helpen om hun doelen te bereiken.
2. Daarnaast geven ze sociaal-emotionele ondersteuning bij de taalontwikkeling. Ze moeten weten wat belangrijke momenten in de taalontwikkeling van hun leerlingen zijn. Daarvoor moeten ze de leerlijnen kennen (bijvoorbeeld de Tussendoelen Beginnende Geletterdheid van het Expertisecentrum Nederlands).
3. Om te werken volgens leerlijnen en om de doelen te bereiken is er een goed taalaanbod volgens een methode nodig. Leerkrachten weten ook welke hiaten in de methode zitten en hoe ze die moeten invullen. Bovendien kunnen ze op de behoeften van hun leerlingen inspelen.
4. In hun lokaal is de omgeving "taalrijk" ingericht: lettermuur, veel woordkaartjes, boeken, schrijfmaterialen, aandacht voor taal- en leesactiviteiten in de hoeken.
5. Ze betrekken de ouders bij de taalontwikkeling.
6. Het belangrijkste: ze geven effectieve instructie volgens het *directe instructiemodel*. En ze geven *pre- en re-teaching* aan de zwakkere leerlingen.

Leerkrachten die zo kunnen werken, hebben hun klassenmanagement op orde. Ze volgen de taalontwikkeling van hun leerlingen aan de hand van toetsen en observaties, en passen als het nodig is hun instructie aan.

3. Praktische tips

1. Verzamel bij de start van de 2e kleuterklas informatie over de taal in de thuis-situatie en over de taalontwikkeling van het kind.
2. In de 2^e en de 3^e kleuterklas moet de taalontwikkeling gevolgd worden door middel van toetsen. Pas de instructie, als het nodig is, vervolgens aan.
3. Besteed extra tijd aan risicokleuters: herhaald interactief voorlezen, werken aan fonemisch bewustzijn en aandacht geven aan letterkennis en geschreven taal.

4. Zeker lezen?

Nuttig artikel, omdat het kort aangeeft hoe kleuterleerkrachten hun leerlingen een goede leesstart kunnen geven.

5. Meer lezen en materialen?

Signaleren

Af te nemen bij alle kleuters:

- **Checklist 1 (2^e kleuterklas) en checklist 3 (3^e kleuterklas)** Nederlands protocol leesproblemen en dyslexie
- **Kleutersignaleringslijst**

Af te nemen bij kleuters met een vermoedelijk probleem:

- **Kleutertoetsen:** Te downloaden op: <http://www.taalonderwijs.nl/dyslexie> - onder dossier - documenten voor leerkrachten in het basisonderwijs groep 1-4

Tip!

- **Screening oudste kleuters** (af te nemen januari derde kleuterklas): Te downloaden op: <http://www.dyslectischekinderen.nl/screening%20oudste%20kleuters.pdf>

Werken aan 'Fonemisch bewustzijn'

Fonemisch bewustzijn - werkmap voor leerkrachten van groep 1 en 2 van de basisschool - Fonemisch bewustzijn staat voor 'het bewustzijn van klanken in woorden'. In de taal/leesmethoden voor groep 1-2 van de basisschool komt dit onderwerp nauwelijks aan de orde. Dit terwijl diverse onderzoeken hebben aangetoond dat fonemisch bewustzijn de grootste voorspeller is voor het al dan niet goed leren lezen in groep 3. In deze werkmap vinden kleuterleidsters uitgebreide achtergrondinformatie, een leerlijn, oefeningen, een overzicht van oefenwoorden, een aantal controletaken en de mogelijkheid om de vorderingen van de leerlingen ten aanzien van fonemisch bewustzijn bij te houden en te registreren.

Hetty Wiltink, Suzanne Huijbregts, Mariët Förner, Amersfoort: CPS, 2002:

http://www.cps.nl/engine.php?Cmd=see&P_site=589&P_self=4618&Push=0.2540776191532518

Een bespreking van deze map:

http://www.jsw-online.nl/showpdf.asp?pdffile=userdata/magazine_jsw/pdf/pdf_1667.pdf

Werken aan taalbewustzijn: prototype voor het stimuleren van fonologisch bewustzijn. Kleef, M. Van & M. Tomesen (2002). Nijmegen, Expertisecentrum Nederlands

Bestellen via: <http://www.lcowijzer.nl>: klik op expertisecentrum Nederland en dan op producten.

Schatkist nieuwe versie /Ik&co (Zwijsen/Infoboek)- www.infoboek.be

'Interactief voorlezen'

Artikel met info en voorbeelden:

<http://www.letop.be/nieuws/ArtikelFrame.asp?ArtID=14357>

Werkbundel interactief voorlezen:

<http://www.letop.be/nieuws/ArtikelFrame.asp?ArtID=14358>